

EL FASCINANT NOI QUE TREIA

creació i direcció

ALBERT ESPINOSA

LA LLENGUA

QUAN FEIA TREBALLS MANUALS

CREANT *EL FASCINANT NOI...*

albert espinosa

De vegades sents que tens una relació estranya amb una sala de teatre. Així ho vaig sentir amb el desaparegut Teatre Malic, que va ser la primera sala on em vaig estrenar fa 10 anys, i em passa també amb l'Espai Lliure.

Des del primer dia que vaig entrar com a espectador en aquesta sala, em vaig enamorar d'ella, tant i tant que només somiava en poder estrenar-hi, viure-la i fer-li una obra a mida.

Ho vaig intentar fa tres anys. Tenia una idea de fer-hi una obra que es deia *El món groc*, on parlava d'un món que tenia al cap. Quan li vaig explicar a l'equip del Lliure, recordo que l'Àlex Rigola em va dir que allò, més que una obra de teatre, creia que era un llibre. En sortir de la reunió vaig decidir que tenia raó i vaig escriure un llibre que m'ha portat molta felicitat.

L'any passat, l'amor per una sala on havia vibrat amb *p.p.p.*, *Après moi, le déluge*, *V.O.S.* i tantes i tantes obres, em va tornar a captivar i vaig decidir que volia tornar a provar sort. Així doncs, vaig dedicar-me a pensar una altra obra per aquesta sala que tant estimo.

I el primer que va néixer va ser aquest títol: *El fascinant noi que treia la llengua quan feia treballs manuals*. Em va venir una nit a Menorca, com després vindrien les altres peces de l'obra. És com si aquesta obra me la trobés a trossos i tots portessin unes marques fluorescents perquè sàpiga que pertanyen a *El fascinant noi...*

I aquests *retazos* han estat: l'ajuda inestimable de l'Andreu Rifé, sense el qual no existiria aquesta obra; la trobada d'un pintor com el Llorenç Pons, que té una forma

de crear que fa que el meu esòfag se senti molt viu; la felicitat de treballar amb dos increïbles actors com són el Juanma Falcón i el Roger Berruezo, que s'han deixat la pell en aquesta obra, i la sort final de topar-me amb un quartet de jazz amb un cantant que té agulles de gramòfon en lloc de cordes vocals.

Sens dubte, compleixo un somni fent una obra per a aquesta sala que estimo; és de fet un acte d'amor i de sexe. Jo sóc dels que pensen que els teatres estan vius, el públic s'hi deixa una mica de la seva vida i els actors hi viuen per sempre. Espero, per tant, ansiós que una part vostra i nostra es quedi per sempre amb *El fascinant noi...* ■

ELS INICIS D'ALBERT ESPINOSA

toni rumbau

Vaig conèixer l'Albert Espinosa l'any 1999, quan un dia es va presentar al Teatre Malic amb el director Enrique Jasanada per oferir una obra seva titulada *Retazos*. Teníem llavors una franja de programació anomenada *L'Alternativa de l'Alternativa* que ocupava els dilluns i dimarts, en la qual es presentaven propostes noves, joves, "poc fetes" o "encara per acabar", experiments, rareses, "impureses", etc., que no cabien a la programació normal.

Retazos era la primera obra d'un autor llavors molt jove que havia muntat amb un grup d'amics de la facultat la companyia de teatre Nosomnous, amateur per als de fora però que ells es prenién amb molta seriositat. D'on procedia aquella intensitat actoral que aconseguia omplir sempre el teatre? I és que des del primer dia, ens vam adonar que quan actuava Espinosa i el seu equip, el teatre s'omplia: feien córrer el boca a boca, la gent sortia entusiasmada, obligaven els amics i coneguts a acudir a veure'ls, i tot sense una sola invitació!

Jo llavors no coneixia amb detall la seva història personal, però era evident que enfrontar-se i sobreviure a la greu malaltia que va patir, i per la qual va perdre una cama, va convertir el personatge en una inesgotable font de creativitat que des de llavors no ha cessat de rajar i produir poesia, art, teatre, cinema, novel·la... Crec que una de les característiques bàsiques d'Espinosa és aquesta mescla de profunda maduresa, pròpia de qui s'ha enfrontat cara a cara amb la mort, i espontània ingenuïtat, pròpia de l'adolescent que descobreix la vida i se'n meravella. És a dir: vívida ingenuïtat i ulls de maduresa; vitalitat expansiva de la joventut i xoc dramàtic amb els límits. Aquesta dualitat, exercida amb tota la seva intensitat, no podia més que commoure i atrapar l'espectador, atònit davant un desplegament tan directe dels drames essencials de la vida vistos des de la transparència vital de l'adolescent o del nen.

Això, que està dit molt ràpid, és tanmateix difícil d'aconseguir. En aquella època, la tendència anticulturalista del teatre jove i alternatiu europeu s'inclinava vers una experimentació més o menys nihilista, truculenta i molt distanciada de les jocositats adolescents. Espinosa, a tort i a dret, i escrivint en castellà, no va posar pegues per parlar de si mateix i de les seves particulars vivències, sense por a no encaixar en cap motllo preestablert. Des d'aquesta posició de llibertat i d'autònoma sobirania, aquest *outsider* del teatre català i barceloní va crear els fonaments de la seva obra, fonaments que van aixecar les primeres bastides al petit Teatre Malic. S'ha de dir que, quasi des del primer moment, la crítica teatral de la ciutat va pescar el "cas Espinosa", essent el crític Pablo Ley un dels primers en aixecar la llebre d'un interès que no havia de deixar de créixer.

Els títols es van anar succeint l'un darrere l'altre: *Retazos*, *Los Pelones*, *4 Bailes*, *Tu vida en 65 minutos*... Les tres primeres, dirigides sempre amb molt encert per Enrique Jasanada, i l'última pel mateix Espinosa. Al principi dins l'*Alternativa de l'Alternativa*, tot i que els dilluns i dimarts es podien allargar diverses setmanes de manera que també en aquesta franja es van començar a fer "temporades", amb la paradoxa que amb Espinosa podíem tenir més gent en aquesta secció aparentment secundària que en la considerada "principal". Després, ja vam programar els últims títols a la programació normal de dimecres a diumenge, sempre amb plens assegurats.

Aviat es va veure que Espinosa tenia dins seu un món que desbordava idees i imaginació, i en el qual semblava haver-se instal·lat còmodament, un cop ben organitzat a la seva manera –molt "cinematogràficament", com es veurà. Però és clar, es necessita alguna cosa més que imaginació i idees per crear: d'entrada, l'impuls per passar de la idea a la realització. Aquest impuls, que demana altes dosis d'entusiasme contaminant, l'Albert el té a dojo, com saben totes les persones que hi han col·laborat. Respecte a l'orientació cinematogràfica del seu món interior (la seva feina de guionista a la televisió sens dubte accentuava aquesta tendència), crec que cal situar-la com a bàsica en l'obra de l'autor: tant en la qüestió temàtica –oberta i dirigida a públics amplis en partir de conflictes, situacions i personatges eixits de la quotidianitat bulliciosa de les nostres societats– com en la forma –escenes curtes, salts en el temps, diàlegs enfocats en primer pla o pla general...–, la imaginació i els ulls d'Espinosa miren sempre a través d'una càmera, incisiva i impertinent la majoria de les vegades; tendra, comprensiva i amorosa d'altres; molt curiosa, àgil i juganera sempre. No és d'estranyar que algunes de les seves obres de teatre hagin passat directament al cinema.

Cinema, sí, però ben atrapat pel teatre: com explicar, sinó, aquesta necessitat d'aparèixer ell mateix a escena en tantes de les seves obres? Teatre com a joc i com a risc màxim, en tant que és la millor manera d'arribar al cara a cara amb el públic i, a la vegada, joc amb els seus amics que també són els seus actors, perquè des d'un principi Espinosa tenia clar que, per damunt de les correccions professionals del gènere, hi ha els amics i la necessitat de jugar amb ells i passar-s'ho pipa. I els seus amics actors no van trigar a convertir-se en els seus

actors amics, en anar-se professionalitzant i aprenent l'ofici a l'escola directa dels escenaris.

Per acabar, podríem dir que tot en l'obra d'Espinosa és insòlit. La seva capacitat de risc i valentia més la seva acusada singularitat és sens dubte allò que ha catapultat a aquest *outsider* del teatre català al món del cinema i de les grans audiències, i no ens estranyi que un dia el veiem recollir, amb els seus actors de sempre, un ben guanyat Oscar al Hollywood's Kodak Theater de Los Angeles... ■

Toni Rumbau és escriptor i titellaire, fundador i director del Teatre Malic.